

Crònica de Festes de la filà Asturians

Alcoi, maig del 2023

**Els fragments que encapçalen les diferents parts d'aquesta crònica formen part de la lletra del "Prec a Sant Jordi", de la "Missa Major a Sant Jordi", del compositor alcoià Amando Blanquer, que s'interpreta cada any a la Missa Major el segon dia de la Trilogia, dedicat al Patró. La lletra completa s'afegeix al final de la crònica com a annex.*

1. Presentació

"...fes eterna la festa que esclata en primavera..."

Un any més. I ja en són 184 de la nostra primera participació documentada. Un any més que complim amb la tradició més estimada pel nostre poble: celebrem el nostre naixement com a valencians i l'advocació al nostre patró Sant Jordi des d'aquells inicis convulsos al llunyà s.XIII. Ambdós esdeveniments ens han configurat d'una manera especial, única, que han marcat molt profundament el nostre caràcter com a poble fins a l'actual s.XXI.

767 anys després de la Carta Pobla i 747 dels fets que alçaren el sant capadoci als altars alcoians. Des de les primeres festes, potser més senzilles i íntimes, des del nostre racó entre les muntanyes, fins a l'esplendor i enormitat d'interès internacional de les actuals. Tants anys però amb la mateixa essència, els mateixos valors, d'arrel cristiana i d'abast universal. I tanmateix, tan mal·leable, tan mutant, tan adaptable. Aquesta és la veritable raó de la seua supervivència i creixement: ens uneix a totes i tots, cada vegada més conforme van passant els anys, abraçant-nos baix l'ocre i blau, malgrat totes les diferències.

Un any més. I alguns amics de menys, malauradament. Enguany ha estat un any particularment dur, en què ens han faltat quatre dels nostres. Els hem trobat a faltar, quatre creuetes estimats, però els hem sabut homenatjar com es mereixien: emocionats a la Diana, braus i eufòrics a l'Esquadra, humils i cerimoniosos a la Processó, potents a l'Alardo. En la seua memòria, el sentiment de tota la filà asturianos.

Passen els anys. Un darrere l'altre. La mateixa Festa però una altra Festa. A la llum de les cròniques més antigues, cobertes amb la pols dels segles, ningú no reconeixeria aquesta Festa moderna. Nous vestits, amb polièsters i nilons, poca llana, poca seda; música pròpia per a Cristians i per a Moros, amb més èpica hollywoodense que marcialitat militar; la Festa en fotos, vídeos i xarxes socials que saturen les connexions de milions de telèfons, un baix de cada faixa, de cada capa, de cada saragüells; cada acte mesurat, controlat, tot retransmès

digitalment i en directe, des del Partidor i el Cantó el Pinyó, fins l'últim racó de la Terra i qui sap si als confins de l'Univers.

Un any més. I la Festa dels alcoians s'imprimeix de la sang asturiana, d'un esperit i un caràcter que ens són propis. Hem aportat sempre el treball, l'esforç i la il·lusió de milers d'homes i dones durant els segles per, quan ha estat el moment, oferir els boatos de recordats càrrecs festers. Hui, a més, gaudim a la filà d'artistes capaços d'emocionar-nos amb les paraules, d'omplir de música carrers i locals, de vestir amb innovadors dissenys els somnis de tants i tants festers i festeres. Fins i tot, d'haver estat l'herald de la Festa des de l'art fotogràfic en el cartell anunciador dels Moros i Cristians d'enguany.

Un any més, en fi, en què tot canvia i tot està com sempre. Un any més en què els Estatuts han quedat al caixó dels deures futurs, amb l'esperança de néixer al pròxim any fester i dotar-nos, d'una vegada, d'una reglamentació acord als temps que vivim. I també un any en què, per fi, hem pogut gaudir de la Nostra Festa, per primera vegada, amb (gairebé total) igualtat de condicions amb les festeres asturianes que així ho han volgut. És un privilegi per aquest cronista ser testimoni i notari d'aquest primer pas històric i deixar-ne constància per a les generacions futures.

Un any més. I en vindran molts més per compartir tots junts. Uns anys en què ens tocarà revisar i redefinir costums i ordenances per polir i donar esplendor a la mateixa Festa de sempre, vella de segles, segurs que, renovant-la any rere any, la farem eterna. Moltes gràcies!

2. Pròleg

"...pàlpit d'aquest poble que venera ta glòria..."

Arrenquem un nou cicle fester just un mes després de la Trilogia anterior, el dia 21, amb la Junta ordinària de Maig . A més de la valoració de les festes per la directiva i la crònica del 2022, toca elecció de Primer Tro. Enguany es presenten dos candidats per rellevar Jordi Puig: Josep Cortés i Ivan Perea. La confiança de l'assemblea es decanta de forma molt majoritària perquè Ivan siga responsable, amb el seu equip, de guiar els pròxims anys la nau asturiana. Un encàrrec gens senzill en aquest moment tan delicat de canvis i evolució de la Festa.

El 4 de juny un nou fester asturià, José Antonio Montilla, acompanyarà Rafael Torregrossa i Óscar Vélez a l'Associació de Sant Jordi, en ser un dels escollits a les eleccions del Casal, en aquesta ocasió pel cos de Majorals, que deixa enguany el fester Fernando Jordà. Tots tres són testimonis de l'elecció del xiquet Sant Jordiet, Nicolàs Sánchez, dels Andalusos, i estrenaran els càrrecs, amb el nou Primer Tro, a la Processó del Corpus, el dia 19.

Abans, però, se'ns convocarà a una Junta Extraordinària el 17 de juny, una assemblea que esdevé cabdal pel futur de la filà: s'aprova la incorporació de les

dones a la filà com a festers de fulla. S'aproven, a més, diverses formes de fer-ho per a les dones que han tingut vinculació amb la filà però no havien tingut l'oportunitat de creuar, encara que hagueren volgut. Amb aquestes mesures, la filà acaba d'una vegada amb una discriminació secular que no té cap sentit i que resulta vergonyosa a mitjans ja del s.XXI. De tota manera, cal puntualitzar que l'Associació de Sant Jordi es resisteix als canvis per naturals que siguen i ens obliga a mantenir una uniformitat diferent perquè les dones queden marcades per diferències en la vestimenta oficial. Junts haurem d'esperar que al vell Casal s'impose, per fi, el coneixement i s'apliquen els dret de totes les persones, emparades per lleis superiors com la Constitució espanyola o l'europea i la Declaració dels Drets Humans.

Aquest juny ha estat especialment difícil a la filà per raons luctuoses. El 5 de juny ens assabentem de la fatal notícia de la mort del fester Roberto Vilanova. Al mateix mes és el fester Javier Picher el que ens deixa sobtadament el dia 24. La filà acompanya a familiars i amics en el condol per la pèrdua de dos estimats amics. Que Sant Jordi vos tinga al costat!

La roda del temps no deixa d'avançar, però, i el primer esdeveniment fester de l'any torna a ser la dinà. Per acomiadar-nos fins que s'acabe l'estiu, la cita enguany és a Bèlgida. Els i les mestres de la banda de Bèlgida han organitzat el dinar al trinquet del poble, al costat de la piscina municipal, on passem una jornada de convivència divertida i de companyonia festera. A punt d'anar-nos-en ens assabentem que els membres de la banda havien pensat en fer una entraeta pels carrers del poble i que els veïns i veïnes havien preparat un berenar al final del recorregut. Sense gaire temps, abans no pugem als autobusos contractats, formem en filaetes pels carrers de Bèlgida, amb el públic en cadires a les voreres i aplaudint-nos des dels balcons. Al final, com havien promès, coca dolça i salada, vi dolset, herbero i xocolata, tot elaborat pels amables i simpàtics vilatans. Ens quedem en ganes de gaudir més temps de la seua companyia i agrair i degustar amb calma el parament de les taules però el servei d'autobusos ens obliga a marxar a presses i corrents.

Abans no es tanque definitivament el 29 de juliol, la directiva de la filà participa d'un acte organitzat per l'ASJ amb motiu del centenari de la reconstrucció de l'església de Sant Jordi. Als ciments de l'edifici es deposita una "capsa del temps" que inclou una mena de memòria en diferents formats d'allò que és la filà en aquest punt concret del temps, amb l'esperança de què generacions venidores la descobreixen un dia en el futur i se'n recorden dels asturians de hui.

El 24 de juliol ens torna a colpejar la desgràcia amb la mort del fester Enrique Calabuig, un dels membres més antics de la filà. Els asturians tornem a coincidir en la tristesa per la pèrdua d'un dels nostres amics i preguem perquè Sant Jordi l'acompanye.

L'estiu acaba sense que se n'adonem i setembre torna a obrir les portes del carrer sant Domènec 38. Al Casal ja preparen el Mig Any i el sorteig per repartir les filaetes ens ha afavorit: eixirem a les 23.30 h per Sant Nicolau. Abans, però, el 24 de setembre toca el primer ensaio de la nova temporada i es fa coincidir

amb l'assemblea ordinària de Mig Any i l'extraordinària de càrrecs. En la primera, a més d'explicar les activitats a l'equador fester d'octubre, es designen els gloriers pel 2023. Així, Luis Climent Richart serà el glorièr oficial, Jordi Puig el del Preventori i Aleix Mira Climent el nostre representant a la Glòria infantil. A la segona, a més de definir la llista preliminar de les esquadres d'esclaus del capità i de l'alferes, es trien els càrrecs de Mossèn Torregrossa, que encarnarà Rubén Calatayud, i l'Abanderat cristià, responsabilitat de Jordi Alberó. En la mateixa assemblea donem una càlida benvinguda a Fernando Jordà Abad en designar-lo com Alferes dels Asturianos 2026 i ovacionem les seues primeres declaracions en l'exercici del nou càrrec.

Ja dins dels actes del Mig Any, l'Ajuntament i l'ASJ fan públic el nom de la persona encarregada de la direcció de l'himne el dia dels músics, Silvia Gómez, assessora musical de l'ASJ i sisena dona en dirigir-lo. A continuació, i per a goig dels asturianos, el cartel anunciador de les festes s'encomana al fester de la filà Toni Miranda, fotògraf conegut i reconegut que, de seguida, desperta les expectatives de tothom respecte de l'art que imprimirà al cartell d'enguany.

Parlant de fotografies, aquest cronista es premiat el 7 d'octubre amb un 2on premi en la secció de color al "XVI concurs fotogràfic" de temàtica festera organitzat per l'Associació Fonèvol d'Alcoi.

Per una altra banda, la parella de cotos formada per Eduardo Vilaplana i Raúl Bou, comença amb bon peu el Campionat de Mig Any, guanyant a la Unió Musical Nova d'Alcoi en el Patronat. A la segona ronda, però, la parella de bequeteros aconsegueix batre'ls a la seu dels Gusmans.

El 22 d'octubre, sis mesos justos abans de l'Entrada, se celebra una nova edició del Mig Any. Mentre la directiva prepara la parcel·la designada a l'escàs espai de la Glorieta i escalfa motors per preparar l'olla a la vesprada, a la filà s'apuntem per dinar amb la companyia musical de la banda de Bèlgida. Durant tot el dia l'ambient és constant a la vella i bonica Glorieta, un maremàgnum de fum de les olles en cocció, gent particular omplint el sarró amb les viandes oferides per les filaes, marxés mores i cristianes, cues interminables als vàters portàtils i molta, molta gent amb ganes de festa. Enguany tampoc toca guanyar el concurs, malgrat el bon ofici dels nostres cuiners però trobem venjança amb la degustació exclusiva de l'olla sempre campiona de l'equip de consergeria de la filà. Després, entraeta per Sant Nicolau a les 23.30 h i fins l'any que ve.

Una setmana després, la cita anual de Fontilles passa, un any més, sense pena ni glòria pel que pertoca a la nostra filà. El 26 d'octubre, en canvi, celebrem, en companyia de la resta de filaes, el sopar del fester veterà, distingint en aquesta ocasió als nostres amics Vicent Llopis i José Soler.

Comencem el mes de novembre amb una nova desgràcia: el dia 9 la filà torna a vestir-se de luto per la mort del fester asturià Pablo Molina i expressem el nostre condol a família i amics. Descanse en pau!

Com cada mes de novembre mantenim també l'esperança de cada any: recollim la loteria de Nadal a partir del dia 2 i el 25 ho celebrem amb un ensaio.

L'any 2022 arriba al seu final però encara li arrapem algunes alegries: el dia 13 el fester Juan Climent guanya el concurs de disseny "Rafael Guarinos" convocat per l'Associació de Sant Jordi i el seu, amb el títol "Per Alcoi i per Sant Jordi", serà el disseny que vestirà el nou Ambaixador cristià. Entre les alegries no comptem, no siga cas, amb el dècim guanyador del sorteig de la loteria de Nadal. Amb el típic "sopar del pobre" a la nit anterior ja hem tingut prou premi, cantant nades amb els amics i amigues de la filà i felicitant-nos el Nadal amb dos ditets de café amb la presència d'Àpunt, la televisió valenciana.

Els primers dies de l'any 2023 ens fan veure l'esperada Trilogia al girar del cantó. La directiva no deixa d'estar pendent dels detalls i en gener llença una crida perquè l'Alardo d'enguany siga un èxit. Amb les noves incorporacions, s'espera un augment dels trabucs al 'disparo' del dia dels Trons però cal recordar-ho perquè des de fa uns anys és molta la paperassa, els cursets i els carnets. Tot en bé de la seguretat de tothom però està clar que molts festers ho han deixat estar.

Gener també ens entristeix amb un nou decés dins del món de la Festa. En aquest cas, el dol és per N'Enrique Luis Sanus Abad, fester de la Magenta i dels Navarros i president de l'ASJ entre el 1975 -1987. Uns anys claus, després de la dictadura, en què la jove democràcia va propiciar no només el manteniment de les nostres més grans tradicions, sinó el seu creixement, evolució i millora. Dels seus anys, cal destacar el Monument a Sant Jordi, hui a "La Rosaleda", i la Missa Major a Sant Jordi, encarregada al prestigiós mestre alcoià, el músic Amando Blanquer. Que Sant Jordi t'abrace, president!

Dins d'eixa evolució constant de la Festa, la directiva ens informa el 26 de gener de l'aprovació, a la seu del carrer Sant Miquel, del disseny oficial dels asturianos pel que fa a les seues integrants femenines. Amb aquest disseny, les festeres eixiran al carrer com a festers de fulla, amb (només) tres (petites) diferències que s'esperen temporals: l'escut al pit serà de dimensions reduïdes i desapareixen el cordó groc de la bossa i les xapes de la caputxa. A l'endemà, ho celebrem amb un nou ensaio i tant contents!

El 10 de febrer la directiva signa un nou contracte amb la Unió Musical Belgidense, reafirmant una unió amb la filà Asturianos que dura ja 30 anys de forma ininterrompuda. El dia 18 ens trobem tots al carrer Sant Domènec a l'ensaio del mes de febrer, en el que s'imposen les insignies als festers que enguany compleixen 25 anys de fulla: Juan Carlos Anduix, Ramon Anduix, Rafa Carbonell, Luis Climent Richart, Sergio Ferrer, Agustín Garcia, Óscar Gutiérrez, David Jiménez, Nacho Ortega, Nacho Picher, Jordi Porta i Eduardo Vilaplana.

Este mateix mes, l'Associació Cultural Samarita ens ha nomenat als seus premis anuals entre les millors arrencades de Diana del 2022 i entre les millors filaes a la Processó General. Fem ací esment també del bon ambient al sí de la filà, reflectit en el sopar dels anteriors Primers Trons amb l'actual, un veritable consell de savis, a les mans dels quals la filà camina tranquil·la.

Amb el mes de març s'acaba el llarg preàmbul de l'any abans l'arribada de l'abril fester i deixem enllestides les darreres fites de la filà. En primer lloc, la missa de difunts junt a les filaes Llana i Mudéjares el dia 10. El 18, l'exitós ensaio amb el

format de migdia, en què gaudim d'un aperitiu plantadet al local interior abans de dinar i, sobretot, de la sidra escanciada, de la música festera i de l'espectacular fabada preparada per la nostra consergeria. Les festes estan a tocar i es pot palpar l'eufòria i l'alegria a l'ambient. Culminem març el dia 25, pel matí amb l'assaig dels gloriers al MAF i el concurs de tapes a les filaes, en el que Toni presenta "Bombó ibèric", un plat saborós amb el seu toc particular. De vesprada, la Junta de Rams, per demanar festa i acabar de definir les últimes qüestions pendents; a més, se'ns informa de la creació d'un nou web com una nova eina d'interacció amb la filà que s'endivina de molta utilitat quan acabe d'estar enllestida. Una única nota enterboleix la "pax asturiana", en saltar-se una festera d'entrada recient certes normes internes; però el tema, del que es desmarquen la resta d'incorporacions, s'acabarà solucionant poc abans de començar la Trilogia i s'arxiva el cas sense majors conseqüències.

3. Preludi

"...abranda l'esperança i esmena el nostre alè..."

Cada 1 d'abril, l'expectació és màxima i tots els comentaris giren en torn a la descoberta del cartell que anunciarà les festes del 2023. Des de l'any 1987, en què s'abandona el format concurs, l'Ajuntament d'Alcoi tria un artista de renom de qualsevol disciplina plàstica per fer-li encàrrec de l'esmentat cartell. Enguany els asturianos tenim doble ansietat en ser un dels nostres l'artista escollit, l'art del qual tampoc és l'habitual en la confecció de l'obra, ja que pocs fotògrafs han exposat la seua a la façana de l'Ajuntament cada primer d'abril. Toni Miranda, tanmateix, no decep ningú quan el Sant Jordiet corre la cortina que, fins l'últim moment, ha mantingut el secret. Els aplaudiments i els comentaris es succeeixen en aprovació general i l'himne de festes subratlla l'ocasió enmig dels focs artificials mentre tothom s'afanya a tafanejar l'aplicació ideada per l'ocasió pel mateix autor i el seu equip.

Abril trau per fi el seu cap florit entre els cortinatges càlids d'un cel primaveral. L'esperit fester inunda suau els pits alcoians com la carícia tendra de l'amor primer i ens agafa de la mà, amb la calidesa d'un familiar sentiment, conegut i esperat.

Però no és estrictament un acte fester el que pega el tro d'eixida: el Trofeu de Filaes aplega, entre el 7 i el 8 d'abril, un gran nombre de festers (i cada vegada més festeres) al que ja és una fita ineludible del calendari fester abrilenc, tot i que semblaria més coherent celebrar-lo al Mig Any per la quantitat de lesionats que arriben a comptar-se, malauradament, cada any. Enguany podem fer esment també d'una nova fita aconseguida per un dels nostres festers més prolífics, quant a l'art es refereix: Juan Climent enguany pot comptar fins a 10 les ocasions en que el seu cartell s'emprarà per anunciar l'esdeveniment esportiu i fester. Enhorabona, una vegada més, i per molts anys! Quant a la participació esportiva de la filà, remarcar l'èxit del tennis taula, en quedar subcampions

d'aquesta disciplina, en una final molt apretada, 3-2 contra els aragonesos. Enhorabona a l'equip! La resta, almenys, ens hem divertit i hem tingut la sort de no quedar espatllats.

"Diumenge de Rams, qui no estrena no té mans", diu la dita popular en Alcoi però els temps canvien i el diumenge de Glòria sembla haver pres el relleu d'aquell antic refrany. Alcoianes i alcoians, mudats com margallons, celebrem la fi de la Setmana Santa amb l'esclat de les Festes de Moros i Cristians en el dia de la anunciació pels carrers del centre històric de la ciutat.

El dia comença ben matí. Ens hem citat al carrer Sant Jaume a les 7.15 h, convidats pel glorièr i família a pastissos, herbero i cafè calent. A les 8.00 h, ja a la filà, esmorzem i complim amb el ritual de la vestida dels glorièrs: Luis i Jordi, glorièr oficial i del Preventori, respectivament. A les 10.00 h arranca la Glòria a la Plaça d'Espanya i complirà amb el seu recorregut tradicional fins tornar a la Plaça amb l'acompanyament de "Suspiros del Serpis", "Chordiet", "Antañona" i "Mi Barcelona". En acabant esclatarà una magnífica 'mascletà' a La Bandeja després de la qual la filà es cita a l'antiga Drogueria el Soldat per acompanyar els glorièrs a dinar als locals de sant Domènec i allarguem la sobretaula amb la música contractada pel glorièr oficial, una iniciativa molt celebrada per la concurrència.

El divendres 14 toca el torn de l'entraeta oficial de la filà. Enguany el sorteig no ens va ser favorable i ens toca a les 23.30 h des del País Valencià. S'ha tornat al recorregut habitual que es va canviar per la pandèmia i que, tanmateix, havia agradat a un gran nombre de festers. És el darrer assaig general abans del dia gran, quan s'haja de formar a l'Entrada, el proper 22 d'abril, i els i les caps d'esquadra es llueixen a gust amb la porra.

El diumenge següent és el torn de la Glòria infantil i és el festeret Aleix Mira Climent el representant de la Creueta en el pregó infantil de la Festa. Es matina molt també, malgrat l'edat dels infants, per la celebració de la Comunió dels glorièrets que la voldran prendre. S'esmorza a la filà i hi ha una bona concurrència de xiquets i xiquetes que, emulant els seus majors i impregnant-se de les costums festeres, repetiran els mateixos rituals de la setmana anterior. L'anunci de la Festa, per segona vegada, omple de llum el centre d'Alcoi quan les formacions de petites i petits festers baixa per la seua artèria principal, des del Partidor a la Plaça d'Espanya. Enguany, la primera Sargenta mora de la Història ordena les evolucions dels glorièrs i glorières de la Mitja Lluna amb una maestria admirable i la formació mora s'emporta forts aplaudiments. La contrapartida cristiana no ho serà menys i al nostre glorièr se'l veu formar amb la llança amb desimboltura i encant al ritme de "El desichat" i "Un moble més". Les ovacions tornen a ser ininterrompudes de principi a fi.

Durant el dia 20 els festers aniran emportant-se la pólvora durant tota la jornada des de l'emplaçament habilitat al Baradello de Moya i el dia 21, els ressaquers tindran fins a migdia per fer-ho. Tot sembla ja preparat perquè entren els Moros i Cristians d'Alcoi. A la festa del pas-doble, un gran nombre de bandes, que a l'endemà participaran a les entrades, desfilen amb les millors gales fins la Bandeja i, arribades les 21.00 h de la nit, la directora de l'Himne,

Silvia Gómez, les dirigeix a totes a la coral més gran del món. Amb els visca Sant Jordi, el redoblar de les campanes i els focs artificials, s'encenen els llums de l'enramada i tothom s'afanya per passar la nit. A la Font Redona, formem en entraeta fins doblar per davant la porta principal de la Glorieta i encarem el carrer Sant Domènec per sopar l'olleta de músic, que ens guarnirà de les necessàries forces que ens caldran a l'endemà. Esquadrers i dianers formarem a l'últim assaig i ens retirem a una hora prudencial buscant el llit i, si tenim sort, un descans reparador.

4. El dia de l'Entrada

"...lluient de casc i altívol sobre el corcer febril..."

Una matinada càlida ens sorprèn quan eixim al carrer ben d'hora. La nit, un any més, ha estat massa curta pels que han pogut dormir i la majoria, com sempre, hem estat pegant voltes al llit fins que ha tocat alçar-se. El llarg somni de l'any desperta a la realitat d'un nou 22 d'abril en aquestes noves primaveres gairebé tropicals.

Les festeres i els festers més matiners ens anem acostant a la boca de canó on la Nostra Festa esclatarà en els seus primers instants màgics. Abans, però, un cafenet i un ditet d'algun espirituós. Tot són abraçades i salutacions d'alegre germanor que suren a l'ambient fresc de la Primera Diana. Per la nostra filà, el dia torna a ser històric: per primera vegada, festeres asturianes, individus de ple dret, visten la túnica ocre que fins ara els havia estat injustament vetada. No obstant, el nou 'trage' accepta a contracor unes petites variacions respecte de l'oficial per imperatiu de l'Associació de Sant Jordi, en contra del sentir majoritari de l'Assemblea general de la filà Asturianos, com així consta a les nostres actes.

Després de la curta celebració a l'església de Sant Jordi, un avemaria s'eleva a la Plaça d'Espanya i les campanes doblen a 'despertà' joiosa just a la interpretació de l'Himne de Festes. El Sargent cristià forma la fila del capità del 2023 i el bombo dels 'Creuats' arranca els seus primers compassos. Els aplaudiments tronen al que és, per uns instants, el centre de l'Univers, i la roda es posa en marxa, imparable, amb l'empenta de segles de tradició estimada. A continuació, la sempre massiva concurrència a l'arrancà' contrabandista i, en acabant, les capes roges de la Creueta revolen a la primera línia, davant l'exigent públic que omple la 'Bandeja', la tribuna d'autoritats i la vorera de l'Ajuntament.

Amb dos tocs de bombo, la Unió Musical Belgidense desxifra la preciosa partitura de "Chordiet" i les notes del mestre Casasempere Juan arriben, com el bufar d'una brisa primaveral, a la formació de dianers asturians. Nacho Picher mira els dianers llança en alt i marca, suau, el ritme exacte. Poc a poc, les capes roges compassen el seu vol i el llarg preludi del pas-doble permet el lluïment del 'cabo'. Una exclamació de sorpresa sona a la Plaça quan els llums de l'Enramada deixen a fosques l'arrancada. Els nervis i, fins i tot, la indignació general

s'esvaeixen a l'instant en tornar la llum i el fet es celebra amb un aplaudiment d'alleujament, a temps perquè 'Chordiet' arribi al precís compàs en què Nacho baixa la llança amb elegància magistral i arranque el teixit de la diana asturiana entre una forta ovació. Emboquem el carrer sant Jaume després de girar la formació a l'església del Patró. Com dirà al Terror Eduardo Vilaplana, un dels dianers, "hem fet encendre les llums de bé que ho hem fet". El recorregut del primer tram segueix el traçat habitual, amb la segona arrancada a l'inici del carrer sant Jordi, salutació de respecte "al de les rajoletes", una tercera arrancada al final del País Valencià i la pujada per sant Llorenç i sant Francesc.

El 'Carbonato' l'arranca Iñaki Pérez amb "Un moble més" quan les primeres clarorettes guaiten per la Serreta i la Lluna, admirada, es resisteix a deixar sant Nicolauet sense una darrera mirada al pas gojós de la Primera Diana dels Asturianos.

A les 10.00 h. omplim el rebost a la filà, on l'equip de Toni i Amparo es disposen a oferir el seu inestimable i dur treball perquè tothom estiga còmode i ben servit durant tres dies d'intensitat febril. L'agraïment i el reconeixement de la filà sencera va amb aquestes breus, insuficients referències.

El matí, veloç, imparable, no permet encantar-se massa i els components de la Junta no deixen de treballar. La cerca frenètica de l'excel·lència és marca de la casa en les directives d'aquesta filà i l'actual no ho és de les menys. Hui és el dia pel que tant s'ha treballat, el dia més esperat. També ho prova de millorar l'Associació i prova d'organitzar millor el caos infinit del Partidor. Enguany, festers, músics i boatos hem de rodejar, per rutes alternatives que van de la Placeta les Eres a sant Vicent, el pas ara vedat per baix del balconet del Partidor. Una decisió discutible i discutida que caldrà valorar amb reflexió. La directiva, amb el primer tro Iván Perea al cap, ha trobat una solució pròpia per ordenar el nostre propi caos: la filà es reuneix a un local molt ben situat, on, a més de concentrar-nos i repartir-nos les armes i demés 'atrezzo', ens serveixen begudes fresques. Una solució senzilla per ajudar a pal·liar la calor, cada any que passa més angoixant, i que pot arribar a ser perillosa pels més menuts i pels més majors. Una altra cosa és l'accés al petit servei del local, una urgència no gens menyspreable que pot haver generat alguna petita tensió que s'haurà de salvar en el futur. En general, però, un doble encert que es valora molt positivament.

El capità no haurà acabat el seu recorregut quan iniciem la nostra formació al Partidor. Per davant de la carrossa comencen a agrupar-se dames, festers i festeres i molts xiquets i xiquetes. L'esquadra es desplega un poc més avall davant dels i les músics. Raúl Bou agafa la porra, pes familiar al seu braç veterà, i la directiva disposa els esquadriers atenent a l'alçada dels components. A les ordres, el bombo de Bèlgida marca el ritme amb els primers cops, anhelats i benvinguts, i encenen una vegada més la metxa de la il·lusió de l'Entrada en cada pit asturià. Quan alcem la vista al cel només comencen les marxés, en eixe gest tant alcohòlic, ni un sol núvol embruta el blau clar, net, del cel d'Alcoi. Amb la vista posada al fons de sant Nicolauet, baixem poc a poc darrere de la carrossa cid. L'altaveu reclama la nostra presència en el moment en el què el cavall del Guió treu el cap al Partidor i Luis Climent, somrient a la seua gropa, obre el pas de la filà amb les parelles d'honor. Darrere d'ells, l'Agrupación de Gaiteros

l'Estruendu acaronarà la nostra ensenya amb els aires de la terra verda de Pelayo. En concret, "Marcha de Melsos", "Pasucais del Xarreru" i l'Himne d'Astúries, dirigits enguany per Enrique Alberola.

A l'abisme del Partidor, els balcons i les cadires volen caure al carrer davant l'esquadra. La música sembla empentar la formació amb les primeres notes de "Xirimiqui", trençades amb la destresa habitual dels i les mestres de Bèlgida, a qui acompanyen, com sempre cada any, l'Agrupació de Dolçaines i Tabals "Barxell". Els esquadres aguanten i aguanten a les ordres de Raúl fins que, obeint el manament del 'cabo', la porra s'alça a les altures de la centenària història de la filà i l'esquadra puja les armes al muscle, arrancant en formació sublim, com un mur ocre darrere dels escuts blaus amb la creu d'Oviedo. Una ovació estrepitosa abraça l'esquadra i la porta, flotant, carrer sant Nicolauet avall, entre ones d'emocions, en un mar de llàgrimes, confetis i somriures emocionats. La Festa, la Nostra, allò íntim que impulsa la sang i la vida al cor de totes i tots els alcoians, locals i forasters.

Darrere de la màgia increïble de l'esquadra oficial, que arrenca Edgar Molina en el segon tram des del castell, els músics encara regalen el ritme i l'alegria a les seues esquenes, on formen els tresors més estimats, la saba nova de la filà. Joves, xiquets i xiquetes, junts sovint a les mateixes formacions, indici feliç del futur just a la nostra filà. Una nova classe de màgia que també es premia amb l'aplaudiment des de cadires i balcons.

A continuació, grups de festers i festeres en diferents formacions: famílies amb xiquets, grups d'amics i amigues, companyies de festers i festeres amb disseny complet, entre les quals les dames asturianes en la que serà la darrera participació en una entrada d'un disseny que ens ha acompanyat durant molts anys i que acomiadem amb carinyo per la causa superior de la igualtat de dones i homes en la devoció a sant Jordi i a les seues Festes.

Per acabar, la carrossa de menuts i menudes, acompanyada als laterals per festers adults amb disseny complet. Per fi, una carrossa que llueix de veritat, amb la sola presència dels i les més petites festeres, amb la seua joia innocent de 'gusanitos' i serpentines, baix la figura imponent, elegant, de l'estimat Evaristo Cerdà, cop asturià del 2023.

Un any més, l'oratge ens acompanya i l'hora escassa de la desfilada se'ns fa curta i comfortable, lluidora. Seguint amb la promesa de cada any, llancem una nova amb esperança i anhel de compliment: a l'any que ve, més i millor!

5. El dia de Sant Jordi

“Cavaller del miracle que en cèlica victòria arribares a Alcoi cavalcant entre el blau.”

Al dia de Sant Jordi als xiquets i xiquetes els toca matinar. La vespra ha estat esgotadora i no han descansat prou. Tot i això, la Segona Diana és dels actes que no ha de perdre's cap fester. Paga molt la pena la matinada! Enguany s'arranca de la Font Redona i els Jordi de la filà van acumulant felicitacions mentre es van repartint les armes.

Abans de les 9.00 h ja estan les esquadretes preparades i la Unió Musical Belgidense interpreta "Primavera" i "Chordiet" fins acabar a la Plaça d'Espanya. A les primeres línies, els més petits i petites acaparen l'atenció. S'hauria de ser de pedra per no sentir tendresa en seguir les evolucions dels i les benjamins de la filà. Alguns, amb timidesa, segueixen les instruccions dels seus majors, que els animen des de la vorera. Altres, més segures, llueixen estilàs amb la graciosa imitació del què han assajat amb la família. Impossible no somriure, inevitable l'ovació!

Quant més arrere, més majors. La destresa va calant evidentment i la Festa va modelant l'ADN fester dels joves asturians i asturianes. Al final, una esquadra de xics i una altra de xiques, separats per raons que, potser, només entén un grup de 'senyoros' al carrer sant Miquel. Per nosaltres, un orgull que assegurarà molts anys de continuïtat asturiana a la festa alcoiana. En arribant a la Plaça, la jovenalla brinda el pas als mestres de Bèlgida i la filà els dedica un merescut aplaudiment.

La matinada obliga a reposar forces a la filà. Com sempre, els menuts, llevat d'excepcions, perdonen els dolços que els tenien preparats amb bona intenció i s'aboquen sobre ous fregits, ditets i llonganisses, més apetitosos i nutritius. Encara no ens hem acabat plats i begudes que un bon grapat de festers s'han d'afanyar per acostar-se a l'església de Sant Jordi.

La processó del matí, curta i preciosa en un matí radiant, ens permet admirar els dissenys dels càrrecs d'enguany. Entre ells, els emirs de l'alferes moro, dissenyats pel fester Juan Climent, que ha triomfat una vegada més amb les aclamades esquadres d'esclaus d'alcodians, judios i 'palominos'. Per la seua significació, cal esmentar dos detalls ben interessants: en primer lloc, Alfonso Caerols, primer càrrec fester amb discapacitat intel·lectual, que s'ha guanyat alcoians i forasters en les seues funcions com Alferes moro. En segon lloc, la Colla de Campaners d'Alcoi, practicants d'un art i ofici declarat recentment Bé d'Interés Cultural de caràcter immaterial, i de la que en són membres tres asturians: la dama asturiana Patricia Rodríguez i els seus fills Rafa i Juan Climent Rodríguez, fills també del fester Juan Climent. El vol de les campanes a l'eixida

del Sant i de la Relíquia de l'església de Sant Jordi s'ha efectuat a mà per primera vegada i per aquesta agrupació. Una tradició més feliçment rescatada.

A la processó comptem amb Luis Climent, com a portador del Guió; Iván Perea, Primer Tro; i de tres majorals de l'ASJ: Rafael Torregrossa, Óscar Gutiérrez i José Antonio Montilla. Mentre sant Llorenç s'inunda de clavells al pas del Sant Jordiet, festers i festeres anem acudint a la Plaça de Ramon y Cajal i ens fem un refresquet esperant el final de la processó. Quan acaba, mentre el fester Arnau Santamaria compleix un any més amb l'Orquestra Simfònica Alcoiana a la Missa Major, la resta baixem sant Nicolau i sant Francesc fent ploure bosses de 'gusanitos' i caramels acompanyats en cercavila de la música belgidense. Arribats a l'Sport Passion, ens espera un vermutet abans de dinar, per segon any consecutiu, al Patronat, a la Societat d'Antics Alumnes Salesians, la seu dels Alcodians, per falta d'espai al nostre local. Un problema molt present, que ve de lluny i que s'haurà de solucionar en un futur no massa distant.

El dinar s'allarga fins ben entrada la vesprada i, a poc a poc, el degoteig de festers en direcció a la Torre Na Valora es fa més i més dens. Darrere dels Andalusos, més de seixanta festers, festeres, dames i xiquets, en una de les participacions més nombroses dels darrers anys de la nostra filà. Enguany, clar, primera Processó General de les primeres dones de la filà com a festeres de fulla.

Com cada any, la Unió Musical Belgidense com l'Agrupación de Gaiteros l'Estruendu emocionen al públic aplegat al recorregut habitual fins Sant Tomàs. Ens delecten els valencians amb "Juanin" i "Hossana in excelsis" i amb "Marcha procesional de Llanes" i "Marcha procesional del Carmen", els alacantins, per primera vegada dirigits pel fester Alexis Sempere. Al voltant de les 21.00 h acabem el dia a l'entrada del carrer Sant Jaume. Un any més, la Retreta no compta amb participació de la filà.

6. El dia dels Trons

“Cavaller taumaturg que empunyes la sageta...”

El dia dels Trons ens porta una nova fita històrica pel que fa a la participació femenina a la festa a casa nostra: les primeres festeres asturianes que prenen part de l'Alardo asturià, Maria Cortés, Anna Garcia i Maya Torregrossa, disparant l'arcabús de matí i de vesprada. És d'esperar que el nombre de participants augmente en propers anys, potser salvant així el nostre Alardo, sobretot pel que fa al de vesprada.

Abans, però, toca Estafeta i Ambaixada. L'ambaixador cristià estrena càrrec i, juntament amb el moro, estan a l'alçada exigida per interpretar un paper que és, al temps, delicat i èpic. S'estrena també un nou sistema de so que millora ostensiblement l'audició de les Ambaixades davant d'una Plaça plena a vessar de gent. Una assistència cada any més nombrosa i que ja és massiva. Acabat el parlament, seguim la filà del capità croat carrer sant Nicolau amunt i pel Camí, sant Mateu, Placeta de la Creu Roja, per baixar de nou per sant Nicolau, reulant d'esquenes cap el castell, en retirada per l'embat dels atacants musulmans. Acabem la batalla a la Torre Na Valora, una novetat que ha agradat gairebé a tothom.

Abans del dinar, un nou vermut a l'Sport Passion per refer-nos del 'disparo'. Ja a la filà, les magnífiques pilotes de 'putxero', amb les que ens regala any rere any l'equip de consergeria, és d'allò millor de les festes. Un revitalitzant miraculós!

I tanta força ens donen pilotes, penques i 'caldo' que, després de la frustrada ambaixada cristiana, animats pel discurs emocionat del Prec del cristià, ens disposem una vegada més a la batalla. L'Encaro dels capitans té lloc al Camí, passant Sant Mateu, i en acabant el protocol, comencem la lluita amb menys de la meitat d'efectius del matí. La batalla ha estat, sense dubte, mortal i les baixes, quantioses. Què li farem! Tot i això, baixem sant Nicolau de cara al castell, fent retirar-se les hosts sarraïnes i prenent de nou possessió de la plaça. A les 20.00 h de la nit tot ha acabat en bé pels cristians i ja només esperem l'Aparició de Sant Jordi als merlets de la veterana i estimada fortalesa. Sagetes d'amistat, d'amor, llençades a la multitud enmig del redoblar de les campanes, els focs d'artifici i l'Himne de Festes. Cantem a mitja veu, cansats però contents.

Han estat unes festes magnífiques que acomiadem amb certa pena i un pèl d'alleujament per l'esgotament però amb moltes ganes que tornen prompte, un any més. Hui potser és prompte però demà ja pensarem en la 'creuà' pel 2024, en la dinà i en gaudir d'un nou cicle fester, que ens acosta, pas a pas, dia a dia, a una nova alfercia.

Un any més, com llegim al principi d'aquesta crònica. Un any més i en són in comptables. I ja esperem amb ansietat un any més, el proper. Encara no s'ha acabat i prompte enyorem l'alegre tremolor de la fresca Primavera, el naixement d'un nou Abril que ens il·lusionarà amb una nova Trilogia:

"En mi sangre quizá llevo mezclado
el cielo azul de las nubes ligeras,
inconsútil espacio deleitoso
en donde la luz reina,

porque allá por el fondo de mi vida,
cual blanca luz que delicada tiembla,
a veces pasa, con secreto dulce,
toda la errante primavera."

Carlos Bousoño, "Primavera de la muerte" en "Selección de mis versos", 1990.

Visca Sant Jordi!

Joan Lluís Santamaria
Cronista oficial de la Filà Asturians
Alcoi, 27 de maig de 2023

7. Annex

Prec a Sant Jordi, Joan Valls i Jordà

Cavaller del miracle que en cèlica victòria
arribares a Alcoi cavalcant entre el blau.
Pel pàlpit d'aquest poble que venera ta glòria,
fes-nos la creu alegre i otorga-nos la Pau.

Cavaller taumaturg que empunyes la sageta
amb somrís de triomf inspirant viva fe.
Per a que puge al cel nostra pregària inquieta,
abranda l'esperança i esmena el nostre alè.

Que ta imatge enlluerne amb resplandor divina
i a les blanques creences posa escut i fermall.
Sempre sigues el símbol de la creu gegantina
que oneja en ta bandera i dreça el teu cavall.

Cavaller del miracle, airosa la crinera,
llucent de casc i altívol sobre el corcer febril,
fes eterna la Festa que esclata en primavera
com rosa que es renova al brot del mes d'abril.